

BIDEN DÖNEMİ SURİYE POLİTİKASI VE ENERJİ ŞİRKETİ DCE'NİN FAALİYETLERİNİN SONLANDIRILMASI

RECEP TAYYİP TEKE

Araştırma Asistanı ORSAM

“

Delta Crescent Energy (DCE), terör örgütü YPG'nin kontrolü altında bulunan Suriye'nin kuzeydoğu bölgelerinde faaliyet göstermek için kurulmuş bir Amerikan enerji şirkettir.

”

Joe Biden yönetimin yeni Suriye politikası kapsamında somut olarak attığı ilk adımlardan bir tanesi, Suriye'de faaliyet göstermek üzere kurulan Delta Crescent Energy LLC adlı Amerikan enerji şirketinin muafiyet lisansını yenilememe kararı olmuştur. Bu şirkete Donald Trump yönetimi tarafından Suriye'de petrol çıkarma ve satma izni verilmesi, Türkiye ve Rusya-Suriye eksenini tarafından tepkiyle karşılanmıştı. Terör örgütü PKK'nın Suriye kolu olan ve Suriye'de özerklik elde etmeye çalışan YPG'nin

bir ABD şirketiyle iş birliği yaparak Suriye'nin petrol kaynaklarını kendi siyasi, ekonomik ve askerî çıkarları doğrultusunda kullanacak olması bu ülkeleri ciddi manada rahatsız etmişti. Dolayısıyla sefelinin aldığı bu tartışmalı karardan geri adım atan Biden yönetimi söz konusu aktörlere Suriye bağlamında “siyasi bir jest” yapmış oldu ve böylece Suriye krizinin siyasi yollarla çözümünü noktasında agresif ve çatışmacı değil, uzlaşmacı ve yapıcı bir üslup benimseyebileceğinin sinyalini verdi.

ŞİRKETİN KISA TARİHİ

Delta Crescent Energy (DCE), terör örgütü YPG'nin kontrolü altında bulunan Suriye'nin kuzeydoğu bölgelerinde faaliyet göstermek için kurulmuş bir Amerikan enerji şirkettir.

Şirketin üç kurucu ortağı bulunmaktadır: ABD ordusu bünyesindeki Delta Force adlı özel kuvvetlerde görev yapmış eski albay James Reese, ABD'nin eski Danimarka Büyükelçisi ve Cumhuriyetçi Parti mensubu James Cain ve petrol sektöründe uzun yıllar yönetici olarak çalışmış John Dorrier. DCE'nin internet sitesinde yer alan bilgilere göre şirketin üç kurucu ortağı YPG ile müzakere etmek üzere Aralık 2018'de Suriye'nin kuzeydoğusuna bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Bu ziyaret kapsamında yapılan görüşmeler olumlu sonuçlanmış ve taraflar karşılıklı olarak bir niyet mektubu imzalamıştır. DCE'nin resmî kuruluşu ise Şubat 2019'da gerçekleşmiştir.

Kuruluşundan sonra şirketin önündeki en büyük engel Suriye rejimine karşı hayata geçirilen Amerikan yaptırımları olmuştur. Bu yaptırımların bir kısmı ABD'li şirketlerin Suriye'de faaliyet göstermesini engellemek için yürürlüğe sokulmuştur. Dolayısıyla yaptırım engelini aşmak üzere şirket yetkilileri Eylül 2019'da Yabancı Varlıkların Kontrolü Ofisine (OFAC) bir lisans başvurusunda bulunmuştur. Baş-

vuruyu inceleyen Hazine Bakanlığı yetkilileri bunun ABD'nin Suriye politikasına uygun olacağına dair Dışişleri Bakanlığından bilgi olarak Nisan 2020'de DCE şirketine muafiyet lisansı verme kararı almıştır. Temmuz 2020'ye gelindiğinde ise YPG ile DCE arasında, Suriye'nin Haseke vilayeti sınırları içerisinde kalan petrolün çıkarılması ve satılması ile petrol sahalarının modernize edilmesi ve geliştirilmesi konusunda 25 yıl geçerli olacak bir sözleşme imzalanmıştır.

“**ABD'nin “bitmeyen savaşlarını sona erdirmek” ve “Amerikan askerlerini eve geri getirmek” üzere Suriye'den tamamen çekilmek isteyen Trump, ancak petrol sahalarını koruma misyonu ile Suriye'de kalmaya ikna edilebilmiştir. Ayrıca bir Amerikan şirketi olan DCE'nin enerji yatırımlarının Suriye'deki ABD varlığını Trump nezdinde kazançlı hâle getireceği ve artan YPG gelirlerinin ABD'nin mali yükümlülüğünü azaltacağı öngörülmüştür.**

DCE şirketinin Suriye'nin kuzeydoğusunda faaliyet göstermesinin hem YPG hem de ABD için birtakım kazanımlar sağlayacağı öngörülmüştür. Terör örgütü YPG bu anlaşma sayesinde ABD ile ara-

sındaki ilişkiyi yalnızca dar bir güvenlik iş birliği çerçevesine hap-solmaktan çıkararak, bunu ekonomik ve siyasi bir boyuta da taşıyabilecekti. ABD'nin Suriye'nin kuzeydoğusunda kalıcı olmasını ve Suriyeli Kürtlerin hamiliğini yapmasını isteyen YPG bu sözleşme aracılığıyla ABD yönetimiyle ilişkilerini derinleştirerek bölgedeki siyasi ve askerî kontrolünü sürdürülebilir kılacaktı. Ayrıca, enerji alt yapısına yapılacak yatırımlarla çıkarılan petrolün miktar ve kalitesi artacak, fiyatların yükselmesiyle YPG'nin ekonomik anlamda güç kazanması mümkün olacaktı. Tüm bunlar Suriye'nin kuzeydoğusunda Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) benzeri bir yapının oluşmasını olası kılacaktı.

Trump yönetiminin DCE şirketine muafiyet lisansı sağlaması dönemin Suriye politikası ile de uyumlu bir nitelik göstermiştir. ABD'nin “bitmeyen savaşlarını sona erdirmek” ve “Amerikan askerlerini eve geri getirmek” üzere Suriye'den tamamen çekilmek isteyen Trump, ancak petrol sahalarını koruma misyonu ile Suriye'de kalmaya ikna edilebilmiştir. Ayrıca bir Amerikan şirketi olan DCE'nin enerji yatırımlarının Suriye'deki ABD varlığını Trump nezdinde kazançlı hâle getireceği ve artan YPG gelirlerinin ABD'nin mali yükümlülüğünü azaltacağı öngörülmüştür. Ayrıca dönemin Suriye Özel Temsilici James Jeffrey, görevi süresince YPG'yi PKK'dan uzaklaştırma, YPG ile Suriye'nin diğer Kürt partileri arasındaki siyasi diyalogu artırma ve

nihai olarak Türkiye'nin YPG'yi meşru bir aktör olarak kabullenmesini sağlama gibi amaçlar doğrultusunda çalışmıştır. Bu bağlamda, DCE şirketinin yatırımlarıyla daha kazançlı hâle gelecek Suriye petrolünün Türkiye'nin terör örgütü YPG'ye karşı uyguladığı siyasi ve ekonomik ambargoyu sona erdirmeye noktasında bir teşvik oluşturacağı düşünülmüş olabilir. Son olarak, Haziran 2020'de yürürlüğe giren Sezar Yasası kapsamındaki yaptırımlarla Beşar Esad rejimini ekonomik krize sürükleyen Trump yönetimi, DCE şirketine enerji kaynaklarına erişimini engellemek suretiyle rejime uygulanan ekonomik ambargoyu daha da vahim bir hâle getirmek istemiştir.

ŞİRKET İÇİN YOLUN SONU

YPG ile imzalanan sözleşmenin ardından Kasım 2020'de ilk DCE

ofisi Rumeylan'da açılmıştır. Nisan 2021'de ise boru hattından geçen petrolün miktarını ölçmeye yarayan ABD menşeli ilk ekipmanlar, Suriye'nin kuzeydoğusuna getirilmiş ve bunların kurulumu tamamlanmıştır. Ancak Mayıs ayında DCE'nin Suriye'deki tartışmalı varlığına ABD yönetimi tarafından nokta koyulduğu anlaşılmıştır. Zira yeni ABD yönetimi enerji şirketinin bölgede faaliyetlerini devam ettirmesinin uygulamaya koymak istediği Suriye politikasına aykırı olduğu görüşünü benimsemiştir. Sonuç olarak, şirkete ülkedeki faaliyetlerini sonlandırması için 1 aylık ek süre verilmiş ve Mayıs ayı sonunda şirketin muafiyet lisansının uzatılmadığı kamuoyuna bildirilmiştir. Suriye politikasına yönelik geliştirilen bu yeni yaklaşımın ise "politika değişimi" değil, "politika düzeltilmesi" olarak anlaşılması gerektiği ifade edilmiştir.

“

Biden yönetiminin DCE'nin lisansını uzatmama kararını ikili zirveler öncesi ABD'nin Türkiye ve Rusya'ya yönelik yaptığı "siyasi bir jest" şeklinde okumak mümkündür. 2254 sayılı BM karar çerçevesinde Suriye krizinin siyasi yollarla çözülmesinin öncelikleri arasında olduğunu ifade eden ABD yönetiminin Suriye bağlamında Türkiye ve Rusya ile bir şekilde anlaşmak durumunda olduğu düşünüldüğünde, bu hamleyi "güven artıncı önlem" ya da "iyi niyet göstergesi" olarak yorumlamak mümkün olacaktır.

”

Biden yönetiminin DCE şirketi konusunda geri atmasının perde arkasında birden fazla sebep yat-

maktadır. Öncelikle ABD birliklerinin Suriye’de ülkenin petrol kaynaklarını korumak üzere kaldığına dair Trump yönetimi tarafından dile getirilen resmî söylem ABD’nin Suriye’deki imajına ve meşruiyetine ciddi ölçüde zarar vermiştir. Özellikle Suriye rejimi ve Rusya bu konuyu medya organlarında yoğun bir şekilde işlemiştir. Dolayısıyla petrol konusu, bölgede yaşayan Arap halkını ABD’ye karşı kışkırtmak isteyen aktörler için önemli bir propaganda malzemesi hâline gelmiştir. Bunun önüne geçmek isteyen yeni yönetim daha en baştan Suriye’de petrol için değil, IŞİD’le mücadele için kaldığı mesajını güçlü bir şekilde kamuoyu ile paylaşmıştır. DCE’nin lisansının uzatılmama sebeplerinden bir tanesi bu yeni söylemin gerçekçi olduğunun somut bir şekilde gösterilmek istenmesidir.

DCE şirketi hakkında alınan kararın zamanlaması da dikkat çekici bir nitelik taşımaktadır. Zira ABD Başkanı Biden, 14 Haziran’da Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve 16 Haziran’da ise Rusya

Devlet Başkanı Vladimir Putin ile ikili zirve gerçekleştirecekti. Türkiye ve Rusya, YPG’nin Suriye petrolü üzerindeki hâkimiyeti konusunda ciddi kaygılar taşımaktaydı. Bir Amerikan şirketinin terör örgütü YPG ile koordinasyon hâlinde Suriye’deki petrol sahalarını işletecek olması bu iki ülke tarafından tepkiyle karşılanmıştı. Dolayısıyla Biden yönetiminin DCE’nin lisansını uzatmama kararını ikili zirveler öncesi ABD’nin Türkiye ve Rusya’ya yönelik yaptığı “siyasi bir jest” şeklinde okumak mümkündür. 2254 sayılı BM kararı çerçevesinde Suriye krizinin siyasi yollarla çözülmesinin öncelikleri arasında olduğunu ifade eden ABD yönetiminin Suriye bağlamında Türkiye ve Rusya ile bir şekilde anlaşmak durumunda olduğu düşünüldüğünde, bu hamleyi “güven artırıcı önlem” ya da “iyi niyet göstergesi” olarak yorumlamak mümkün olacaktır. Ayrıca Suriye’ye Birleşmiş Milletler (BM) eliyle yapılan insani yardımın devam edebilmesi ve yardım için kullanılan sınır kapılarının açık kalabilmesi

için Rusya’nın 10 Temmuz’da BM Güvenlik Konseyinde yapılacak oylamada veto oyu kullanmaması gerekmektedir. İnsani yardım konusunu Suriye politikasının önemli bir önceliği hâline getiren ABD’nin, bu konuda Rusya’ya bir taviz vermek durumunda kalmış olduğunu iddia etmek de mümkündür.

Sonuç olarak, Biden yönetiminin henüz şekillenmeye başlayan Suriye politikasının temelini insani yardım, krizin siyasi çözümü ve IŞİD’le mücadele gibi konulara verilen öncelik oluşturmaktadır. DCE şirketine Trump döneminde verilen muafiyet lisansının Biden yönetimi tarafından yenilenmeyecek olması bu yeni yaklaşımın bir tezahürü şeklinde yorumlanmalıdır. Zira ABD yönetimi Suriye’de petrol gibi bir önceliğinin olmadığı mesajını somut bir politika adımıyla vermeye çalışmıştır. Üstelik bunu Suriye’de ortaklık kurduğu YPG’nin iflasın eşiğinde olmasına rağmen gerçekleştirmiştir. Bu durum, ABD’nin insani yardım koridorunun açık tutulması konusunda ve IŞİD’le mücadelenin meşru bir zeminde gerçekleşmesi hususundaki ciddiyetini ortaya koymuş, yeni yönetim Suriye’de bulunan diğer aktörlerle krizin siyasi çözümü noktasında daha uzlaşmacı bir çerçevede ilişki kurabileceğinin sinyallerini vermiştir. Ancak bu karar köklü bir politika değişiminden çok “taktiksel bir adım” olarak okunmalıdır. Çünkü yeni ABD yönetimi, Esad’ın izlediği politikada ciddi bir değişiklik olmadıkça Suriye rejimine karşı takındığı katı tutumu sürdüreceğini açık bir şekilde ifade etmiş, bunu attığı adımlarla da göstermiştir. ■

